

De eerste aanspraak

Welkom bij de negende aflevering van de podcastserie over verzetsstrijders en jezuïeten Robert Regout en Rupert Mayer. Voor beiden mannen was hun band met Jezus Christus wezenlijk, dat hoorden we in de vorige aflevering heel scherp. Maar geloven is voor hen niet alleen een persoonlijke zaak. Het betekent ook iets voor de manier waarop je omgaat met de samenleving.

Rupert Mayer leefde en werkte in een totalitaire staat: een samenleving waarin één partij en één ideologie niet alleen alles overheerste maar ook alles in de gaten poogde te houden. Iedereen moest leven en alles geven voor het Duitse volk, het Duitse rijk, voor de eindoverwinning. In die context zijn de volgende woorden van Mayer veelbetekenend: "God heeft de eerste aanspraak op ons." Geen enkel mens, geen enkele organisatie, geen enkel schepsel mag ons leven totaal beheersen.

Ook in de vrije samenlevingen waarin wij leven zijn de woorden van Rupert Mayer relevant. Ook bij ons trekken mensen, organisaties en niet te vergeten de sociale media aan ons. Allen willen ze onze aandacht. Rupert Mayer houdt ons voor dat eerst en vooral God onze aandacht verdient. Zo voorkomen we dat we ongeordend gehecht of verslaafd raken aan andere personen, organisaties, media, apparaten en dergelijke.

Welke plaats heeft God in mijn leven? Hoe blijkt dit uit mijn dag- en weekbesteding?

Zijn oorlog en rampspoed te beschouwen als tekenen van God? Rupert Mayer zag ze vooral als oproepen aan ons. Een oproep om ons ernstig te bezinnen op de toekomst: willen we op dezelfde voet doorgaan of moeten we ons gedrag en mentaliteit aanpassen? Hij schrijft: "De huidige tijd is een angstaanjagend ernstige aanmaning voor de volkeren der aarde om terug te keren naar God. Het gaat niet zonder God!"

Nadat de Tweede Wereldoorlog was uitgebroken en het aantal doden en de verwoestingen toenamen, maande Rupert Mayer mensen om deze afschuwelijke zaken niet uit het bewustzijn weg te drukken, maar ze te beschouwen als een waarschuwing: zo kan het niet verder.

Langs gebeurtenissen en ervaringen kan God tot ons spreken, ook als die negatief zijn. Ken ik daar voorbeelden van in mijn leven? Heb ik daar toen gevolg aan gegeven?

Is het toeval dat het internationaal recht is opgebloeid in Europa? Volgens veel geleerden niet. De morele, culturele en diplomatieke invloed van het christendom heeft een aanzienlijke rol gespeeld in de totstandkoming van het recht over de landsgrenzen heen. Dit zegt Robert Regout:

"Het volkenrecht is opgebloeid uit het christendom; slechts in het christendom zal het zijn levenskracht kunnen vinden. Het beginsel van de eenheid der volkeren en van de onderworpenheid van het staatsgezag aan een hogere wet heeft geen vaste grondslag, tenzij in de erkenning en eerbiediging van God."

Het christendom heeft vele maatschappelijke vruchten voortgebracht die in onze seculiere maatschappijen doorwerken. Enkele voorbeelden zijn de georganiseerde medische zorg, een uitgebreid onderwijssysteem, aandacht voor noodlijdenden en een sterke focus op de menselijke persoon. Robert Regout zegt dat hetzelfde geldt voor delen van het rechtssysteem. We hebben nog veel te danken aan de voorgaande christelijke generaties.

Regout zegt echter meer. De macht en regels van de overheid dienen ondergeschikt te zijn aan wat Regout "een hogere wet" noemt, zodat overheidsmacht niet tot tirannie kan afglijden. Deze hogere wet wordt meestal benoemd als de morele natuurwet, een ingebouwde morele oriëntatie in het universum. Maar Regout gaat een stapje verder. Hij stelt dat, om tegenwicht te kunnen bieden aan overheidsdwang, je aan deze morele oriëntatie pas voldoende belang kunt hechten als je God erkent en eert.

Dat is nogal wat. Geloof ik zelf in 'een hogere wet' die fundamenteeler is dan regelgeving van bijvoorbeeld de Verenigde Naties, Europa of de overheid van het land waarin je woont?

Speelt mijn geloof in God een rol in mijn al dan niet geloven dat de staat niet zomaar alles kan doen?

Zou het internationaal recht een zegen van God kunnen zijn? Waarom niet: een flink aantal van Gods genadegaven hebben immers een zichtbare, tastbare, en soms zelfs eetbare dimensie. Zoals de psalmist zegt:

"De aarde heeft een rijke oogst gegeven,
God, onze God, zegent ons.

Moge God ons blijven zegenen,
zodat men ontzag voor Hem heeft
tot aan de einden der aarde."

De levens van Rupert Mayer en Robert Regout vormen een krachtige boodschap. Hun woorden en daden tonen dat geloof tastbaar wordt in hoop en liefde, en dat het bijdraagt aan een betere samenleving. Hun ervaringen steunen het geloof dat God onmisbaar is voor iedereen en voor heel de samenleving.

In de volgende en laatste aflevering gaan we de laatste fase in van de levens van Robert Regout en Rupert Mayer en horen we hoe ze hun laatste adem uitblazen.